

IGAZSÁG ÉS SZÉPSÉG A BUDAPESTI SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM FELÚJÍTÁSA

ÉPÍTÉSZ ARCHITECT: MÁNYI ISTVÁN

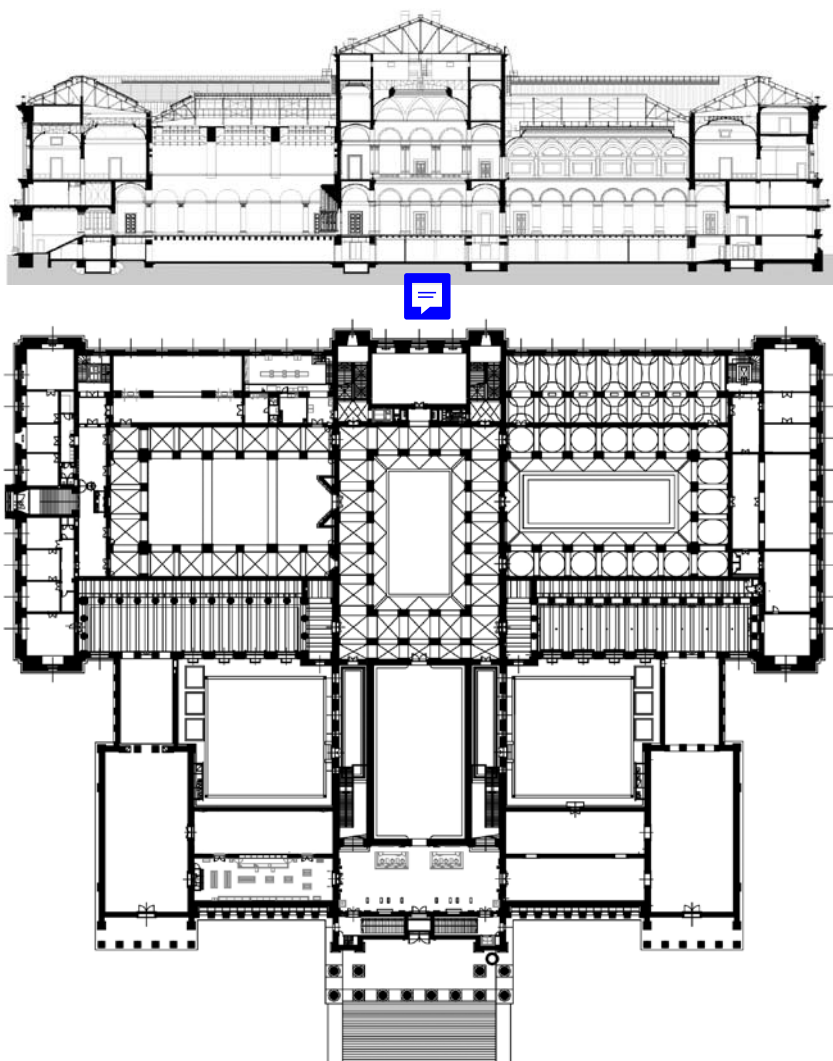
SZÖVEG TEXT: SULLYOK MIKLÓS

FOTÓK PHOTOS: BUJNOVSZKY TAMÁS

Első fontos állomásához érkezett a magyar múzeumügy legnagyobb szabású projektje, amely egyben a Liget-projekt első megvalósult mozzanata is: három éves zárva tartást követően, 2018. október 31-én újra megnyílt a Szépművészeti Múzeum.

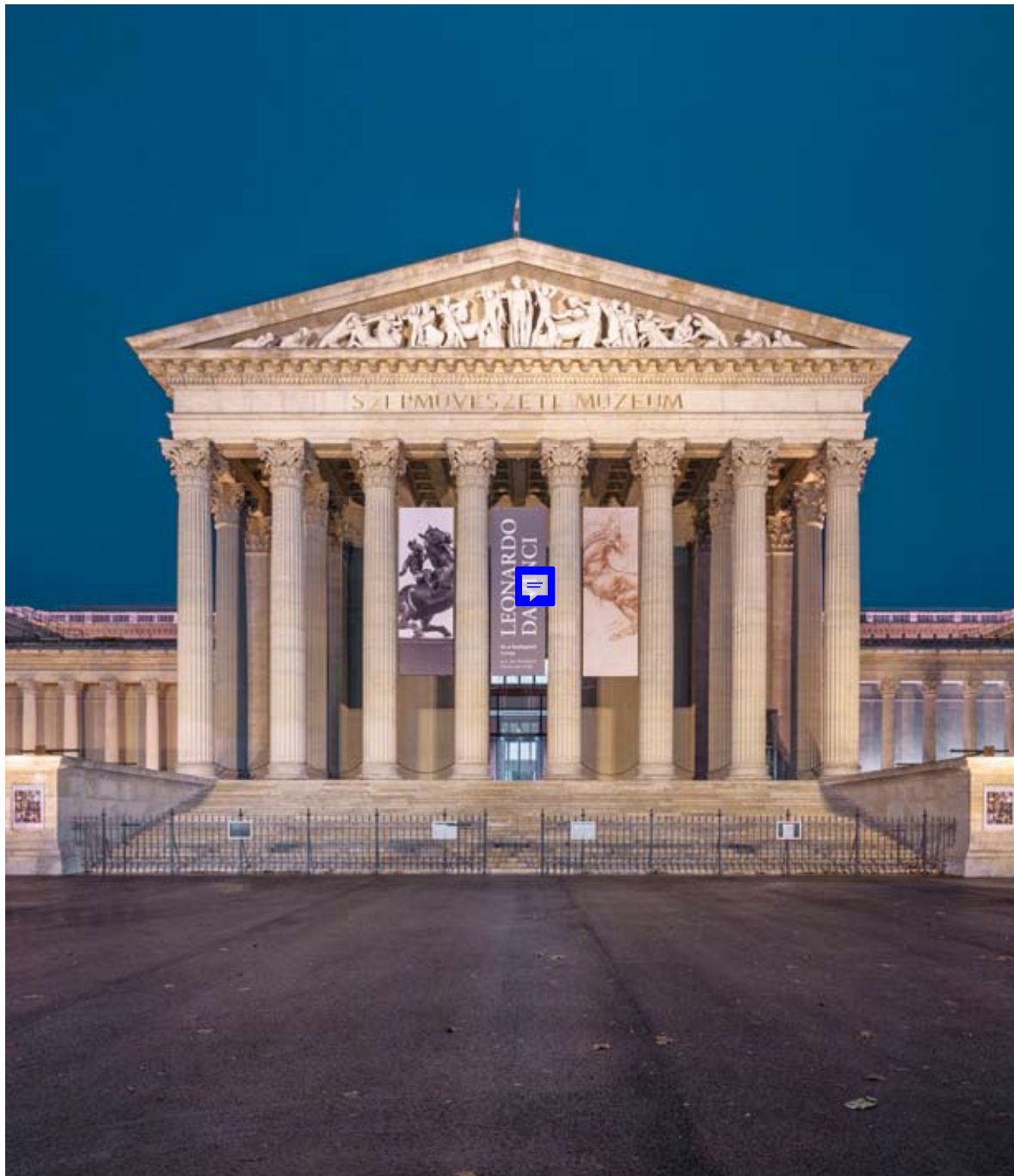
Ünnepe ez a magyar múzeumügynek, mert soha nem történt még ilyen kiterjedt és ilyen kiváló minőségű felújítás az intézmény történetében. Nem túlzás azt állítani: száz évvel ezelőtti pompáját nyerte most vissza a múzeum. Régi épületben, meglévő gyűjtemény, új szempontok szerint újrendezve. A régi épület azonban jelentős műszaki felújításon esett át. A legfontosabbnak talán a teljes Dózsa György úti szárny légkondicionálása tekinthető, ezzel vált az épület valóban nemzetközi színvonalúvá, de nem feledkezhetünk meg a napkollektorokról, a modern kazánról, a megújult biztonsági és informatikai rendszerekről sem. A Múzeum történetének legnagyobb rekonstrukciója során 15 000 m²-nyi területet újítottak meg. Hátra van még a Liget felőli szárny, amely 2019 őszére készül el.

A Szépművészeti Múzeum Magyarországnak és Budapestnek olyan, az UNESCO által világörökségi helyszíneként számon tartott pontján található, amelynek kiemelt szimbolikus tartalma és súlya van: a milleniumi eszme, a magyar államiság ezer éves ünnepe határozza meg a helyet, a Hősök terét, amely az Ezredéves emlékművel együtt városléptékű hálózathoz csatlakozik az Andrássy út által. Az a szimbolikus alap, amelyre a Hősök tere és az azt övező épületek fölépültek, a keresztény magyar állam eszméje volt. Az 1896-ban megrendezett Ezredéves Országos Kiállításnak helyet adó Városliget pedig azóta nem csak a népszórakozásnak, hanem a művelődésnek is helyszíne. A Múzeumot akkor az 1896. évi VIII. törvény (1.§ d. pont) rendelte fölépíteni,¹ mint Magyarország első állandó képzőművészeti múzeumát. „Az 1896. évi VIII. törvénycikk a honalapítás ezredik évfordulójának megőrkítésére alkotandó művekről 1. § A törvényhozás a honalapítás ezredik évfordulójának maradandó emlékekkel való megőrkítése céljából

elhatározza, hogy /.../ országos szépművészeti múzeumot létesít s annak gyűjteményei befogadására Budapesten alkalmas helyen megfelelő épületet emel...”

A kor felfogása szerint a művészet az eszményihez viszi közelebb az embert, a műalkotás, a műtárgy eszmeileg és kincsként is olyan érték, amely különleges elbánást és társadalmi tiszteletet igényel. Ma, ezzel ellentétben, az antropologizálódó muzeológiai filozófia és gyakorlat korában természetes folyamat során a legtöbb múzeum hagyománykritikával, újraértelmezéssel kezeli gyűjteményét. A mi Szépművészeti Múzeumunk

VEZETŐ ÉPÍTÉSZ TERVEZŐ // LEADING ARCHITECT:

MÁNYI ISTVÁN

ÉPÍTÉSZEK // ARCHITECTS:

**MÁNYI DÁNIEL,
KARDOS GÁBOR,
SZONTÁGH ZSÓFIA RÉKA**

BELSŐÉPÍTÉSZET // INTERIORS:

GERGELY LÁSZLÓ

STATIKA // STRUCTURE:

SZABÓ LAJOS

GÉPÉSZET // HVAC:

**SZIGYARTÓ GÁBOR, MOJZES
PÉTER, PITKO ATTILA**

KÖZMŰ // PUBLIC UTILITIES:

PERNYÉSZ GYÖRGY

ELEKTROMOS TERVEZÉS // ELECTRICAL ENGINEERING:

**KAPITOR GYÖRGY,
ARANYOS ZSOLT**

IT TECHNOLÓGIA // IT TECHNOLOGY:

CSÁNYI ISTVÁN

KONYHATECHNOLÓGIA // KITCHEN TECHNOLOGY:

KURUCZ GIZELLA

FELVONÓ // ELEVATOR:

SZABÓ TAMÁS

SZIGETELÉS // ISOLATION:

VASZARI MIKLÓS

TŰZVÉDELMELEM // FIRE PROTECTION:

VENCZEL SÁNDOR

TALAJVIZSGÁLAT // SOIL MECHANICS:

PETIK ÁRPÁD

SZERKEZET // STRUCTURE:

ZAMBÓ ERNŐ

TUDOMÁNYOS DOKUMENTÁCIÓ //

MONUMENT EXPERT:

BOR FERENC

RÉSZLETRAJZOK // DETAILED PLANS:

BARTA FERENC

FOTÓFELMÉRÉS // PHOTO DOCUMENTATION:

VAJDA JÓZSEF

ÉRTÉKELTÁR // EVALUATION:

ROZMANN VIKOR

ÚT // ROADS:

RHORER ÁDÁM

KÖRNYEZETRENDEZÉS // ENVIRONMENT:

**BALOGH PÉTER,
MAJOR JÓZSEF**

OLTÓSZER // INOCULUM:

TOMCSÁNYI LÁSZLÓ

DÍSZVILÁGÍTÁS // LIGHTS:

DEME LÁSZLÓ

– LISYS-PROJECT

REHABILITÁCIÓS SZAKMÉRNÖK //

REHABILITATION EXPERT:

KORÁNYOS ANNA

KIVITELEZÉS // MAIN CONTRACTOR:

MAGYAR ÉPÍTŐ ZRT.

jelen felújítása és újrarendezése után is megtartotta az ún. antik hagyományból kiinduló értékelmutató jellegét, ami kulturális konzervativizmuson alapul. Baán László főigazgató ezt így fogalmazza meg bevezetőjében: „Az alapvető célkitűzések most sem változtak, s mai törekvéseink, állandó és időszakos tárlataink célját – ekképp a most nyílt Leonardo da Vinci-kamaratárlatunkét – pontosan összefoglalják azok a szavak, melyeket háromnegyed évszázada fogalmazott meg múzeumunk legendás direktora, Petrovics Elek: »Korszakok szemléltetésének leghatásosabb módja, ha rámutatunk olyan nagyszerű alkotásokra, amelyek a kor törekvéseit jellemzően foglalják össze, sokaknak szolgálták ösztönzésül és az idők messzeségéből csúcscok módjára magasodnak ki a kortársak alkotásai felett.«”

Ami a felújítás építészeti vonatkozásait illeti, látszólag kevés történet, de az lényeges beavatkozás volt. Ezek a bevezetőben említett műszaki megoldások mellett a

földalatti új műtárgyraktár, az új kávézó és étterem, az új ruhatár. De irodai használatból újra a kiállítások és rendezvényeké lett a földszinti Michelangelo- és az első emeleti Schikedanz-terem. Előbbiben kapott helyet az új irányítás szenzációjának szánt Leonardo da Vinci kiállítás, bizonyítva a Múzeum gyűjteményeinek nemzetközi jelentőségét. A felújítást tervező építész, Mányi István a mai magyar múzeumi építészet egyik legnagyobb tudású alakja, aki már három évtizede foglalkozik a Szépművészeti épületével, olyan művekkel a tarsolyában, mint a Nemzeti Múzeum térszín alatti bővítése, a Páva utcai Holokauszt Dokumentációs Központ, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Ligeti György Oktatási Épülete, vagy legutóbb a Gül baba türbéje emlékhely, hogy csak néhányat emeljek ki fontos és sikeres munkái közül. Az 1980-as évek végén Mányi István tervezte a Szépművészeti Múzeum akkor megvalósult mélyföldszinti bővítését is.

A felújított múzeum bejárata mögött elegáns, magasfényű zongorafekete recepciós pultok „úsznak” a hatalmas foyer-ban, arányosan, áttekinthetően. Az előcsarnokból az 1980-as évek végén, szintén Mányi által tervezett, a korban divatos posztmodern dekorativitással kialakított lépcsőlejárón át jutunk a süllyesztett szintre, innen nyílnak az ókori gyűjtemények állandó kiállításai, a ruhatárak és a kávézó. Változnak az idők: a ruhatár és a kávézó patika tisztaságú tereit ma már sima fallal, modernista

stílusban formálta meg Mányi kollégája, Gergely László belsőépítész. Paszellszínek, makulátlan felületek, hibátlan kidolgozás, olykor egyszerűbb anyagok a nemes kőburkolatok és műkövek között. Ami nekem hiányzik, az az idő valamifajta érzékeltetése egy olyan épületben, amely a múlttól szól. Persze azért utal az időre a ruházati tér egyik vakolatlan bontott téglafalburkolata, és az időtlenségre a kávézó szellemes, lebegő álmennyezetnek aranszínű, velencei stukkó festése. Összhatásában visszafogott, háttérbe húzódó, átgondolt belsőépítészeti ez, amely nem kíván versenyezni Schickedanz Albert méltóságteljes historizáló architektúrájával.

A kiállítások újrendezésének muzeológiai magva az a gondolat, hogy végre egy intézményben, egy épületben mutassuk be a magyar és az európai művészetet. Az eszköz pedig – részben a most megnyílt kiállításokból kiolvashatóan – a régi helyen a meglévő gyűjtemény korszerű újrendezése volt. Másrészt pedig a Ligetben rövidesen létesítendő új Nemzeti Galéria épülete ad majd helyet a 19-21. századi magyar és európai művészetet tartalmazó gyűjteményrészeknek. Nyugodtan mondhatjuk, hogy sok évtizednyi kényszerű távollét után a magyar művészet most visszatért a Szépművészeti Múzeumba. Mert hiszen, ha mi magunk, saját

múzeumban nem helyezük az európai művészet térképére a magyar művészetet, senki nem teszi ezt meg helyettünk. Jelenleg ezt a harmadik emeleti *Magyarországi művészet 1600–1800* című tárlatrész reprezentálja. Itt Mányoki Ádám festészete, talán egyedül ebben a kiállításban, kétségtelenül állja a kvalitásbeli összehasonlítást kora Európájának piktúrájával.

A mélyföldszinten elhelyezett *Klasszikus ókor* című állandó kiállítás tematikus, ugyanakkor néha nehezen követhető, laza elrendezéssel a tárgy esztétikai élményét hangsúlyozza a Mediterráneumot bemutató termekben. Az installáció könnyed, áttetsző lábazatú, világító üvegposztamentek, egyben dobozok tartják, védik a kiemelt tárgyakat, sok üvegvitrin az apróbb darabokat rejti. Az egyes tárgyak elhelyezése néhol esetlegesnek tűnik, így például a Múzeum egyik leghíresebb műtárgyaként számon tartott *Budapesti táncosnő (Ruháját rendezgető lány szobra)* című görög márványszobor semmilyen kiemelést nem kap, mintegy véletlenül botlunk bele az egyik teremben. A másik terem közepén Kelemen Zénó szobrászművész hatalmas méretű (kb. 6x3x2,5m) fehér műanyag plastikája árválkodik, megfejtendő funkció és összefüggés nélkül, ezzel a felirattal: „*Tutaj szoborpad*”. Izgalmas találkozás lehetne kortárs és antik művészetnek, de így csak ufónak tudom látni. A tartalmas falszövegeken az ókor és jelenünk összefüggését hangsúlyozzák a rendezők: „*Kultúrák uniója: az ókori mediterráneum. /.../*

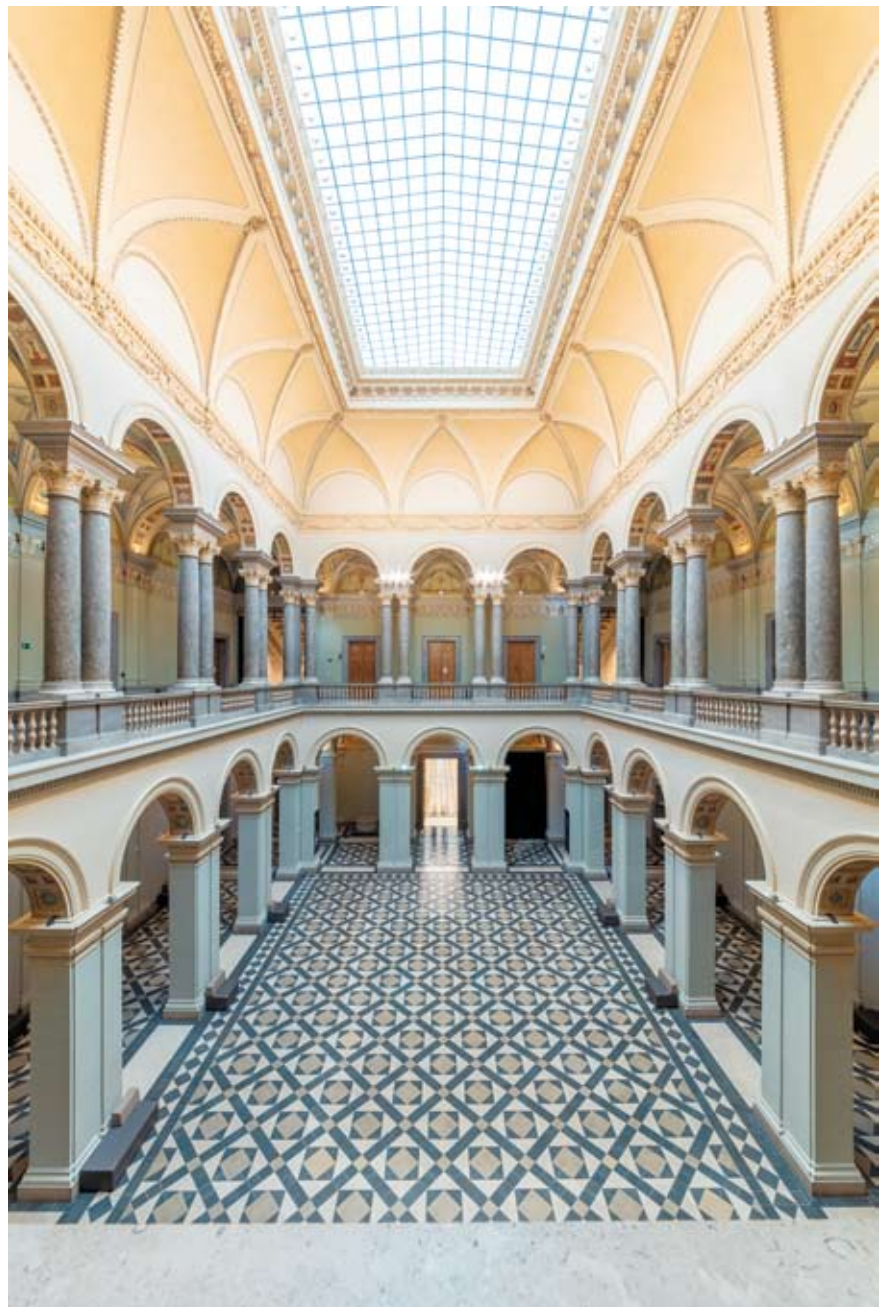
Mert a klasszikus antik hagyomány meghatározó vonása, hogy a későbbi korok számára is kínál érvényes tanulságokat: az ókori kultúrák tanulmányozása egyben saját kultúránk, saját életünk tanulmányozása.” Az Egyiptomi gyűjtemény rendkívül érdekes kiállításának taglalása meghaladja e rövid írás kereteit. Installációja és berendezése az egyik legérdekesebb, fénytel, pontosabban a fény hiányával építkező kiállítási enteriőr, amit az utóbbi időben láttam.

Az első emeleti *Európai művészet 1250-től 1600-ig* című (a korábbi Régi képtár első fele) kiállítás a múzeum egyik legjelentősebb gyűjteményi egysége. A felújítás előtt a régi festészet földrajzi és azon belül kronológiai elv szerint volt elrendezve, most pedig látogatóbarát, didaktikus módon egységes időrendi vonal mentén láthatjuk az európai festészetet, s ez tagolódik régiós csoportokra. Ily módon az egyes időmetszetekben együtt jelennek meg a különböző területek művészeti produkciói, ami lehetőséget ad az összehasonlításra. Ezen túlmenően kisebb tematikus egységek is értelmezik a Régi képtár műalkotásainak különféle jellemzőit, mint funkciójukat, formai sajátosságait, de teljesen megújult a művészeti információs rendszer is. A látogató szakmailag korrekt, tömör szöveges és sokszor rajzi vagy multimédiás információkat kap szinte minden képről. Az elmúlt évtizedekben álmos, kissé poros szalonok benyomását keltő képtári termek most ünnepi és elegáns enteriőrökké változtak, vonzó, érdekes installációval.

Írásom végére maradt, pedig a felújítás nagyon fontos mozzanata a második világháború óta bezárva és sanyarúan tengődő Román Csarnok teljes körű felújítása. Csodálatos építészeti összhatás, lélegzetelállító épületplasztikai és falfestészeti apparátus kápráztatja el a látogatót a monumentális, középkori bazilikára emlékeztető térben. Alapeszméje a millenniumi eszme, az ezeréves keresztény magyar állam művészetének illusztrációja.²

Mindent összevetve: megnyugtató, hogy korunkban, az állítólagos posztzűrség és posztgizság posztumán korában, a múzeum honlapján a főigazgató köszöntője végén Keats verséből idézve megjelenik a két szó, szépség és igazság, amely annyira hiányzik ma.

A felújított Szépművészeti Múzeum gyűjteményeit látogatva mindkettőből bőségesen részesedhetünk.

¹ <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=89600008.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fextraparams%3D%7B%2522ID%2522%3A%2522FullTextSearch%2522%2C%2522Year%2522%3A%25221896%2522%2C%2522Kibocsato%2522%3A%2522TV0%2522%7D>

² Katona Júlia, *Képek, előképek, koncepció – A Szépművészeti Múzeum Román csarnokának falfestése és épületszobrászati kialakítása*, in *Múzeum Café*, 2015/2. 97.

**TRUTH AND BEAUTY
THE RECONSTRUCTION PROJECT OF THE MUSEUM OF
FINE ARTS IN BUDAPEST**

After being closed for three years, the Budapest-based Museum of Fine Arts has been opened again on October 31st, 2018. Never has there been in the history of the building such an extensive and high-standard reconstruction realized before, so it is not an exaggeration to say that the museum has been restored to its original, century-old glory. An existing collection in an old building, reorganised according to new viewpoints. The old building however, underwent a significant technological renovation. The most significant achievement is probably the air-conditioning along the entire length of the wing on Dózsa György Road, which makes the building genuinely meet international standards. However, we should not forget about the photovoltaic panels, the modern boiler,

the modernized safety and information-technology systems either. As a result of the largest-scale reconstruction of the history of the Museum, a total floor area of 15,000 m² was renewed. Besides technological solutions, the museum now boasts of a new underground store for art works, a café and a restaurant and a new cloak-room. The halls named after Michelangelo and Schikédanz on the ground floor and the first floor respectively, are once again to house exhibitions and events. Another significant stage of the reconstruction was the comprehensive reconstruction of the Romanesque Hall which had been closed since World War II and thus has had a bare existence so far. Visitors are fascinated by the amazing architectural overall impression, breath-taking architectural sculptures and murals in this space evoking the spaces of monumental medieval basilicas.